

מסורת הש"ס

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה יח.

עין משפט
נר מצוה

צ"א א מ"י פ"ב מהל'
משנה הלכה ו סמג
עין חו'
ק ב מ"י פ"ב מהל' קידוש
החמה ה' ט:

רבינו חננאל

ואסיקנה גזר דין דייחיד נמי
שאנו נקרא אע"פ עששה
תשובה, תנאי היא, כלומר,
יש מי שאומר והוא ר'
מאיר, שהתשובה מבטלת
אלעזר חולק עליו, פיר'
גרודין (ס' טו) מושב השופט
בן שורש לשפוט, ר'
יצחק אמר לעולם יפה
צעה לאדם בין לפני גזר
דין בין לאחר גזר דין,
ואקשינן גזר דין דעבור
מי מיקרע, והכתיב בבסי
מרעה לבן ירושלים למען
עונן לפני ואחר גזר
דין, ופרקינן כאן בגזר
דין שאין עמו שבועה
[כאן בגזר דין שיש עמו
שבועה דאמי' מניין לגזר
דין שיש עמו שבועה,
שאנו נקרא, שנאמר לכן
נשבועתי לבית עלי אם
יתכפר עון בתי על בוכה
בבית עלי וכל מרבית
אמי' אמר רבה
בבית ובמנחה אינו מתכפר
אבל מתכפר בדיני תורה,
אבי' אמר מתכפר נמי
בגמילות חסדים, רבה
בר נחמני ואבי' תרוייהו
מרבית עלי קאחו, וכתבי'
בבית עלי וכל מרבית
ביתך ימותו אנשים, כלום
אינם מאריכים שנים יותר
מעשרים, רבה דעסק
בתורה חיי' מ' שנים, אבי'
דעסק בתורה ובגמילות
חסדים חיי' שיתין שנים,
ומשפחה אחת היתה
מבית עלי שהיו מתים בן
י"ח שנה, והלכו ועסקו
בתורה וחיו כול', אמר
משפחה דרב מנין לגזר דין
של צבור שאע"פ שנחתם
מתקרב שנאמר אשר לו
אלהים קרובים אליו וגו',
איני, והכתיב קראתו
בחייתו קרוב, ופיר' הא
דכתיב אשר לו אלקים
קרובים אליו בעצמו, והא
דכתיב קראתו בחייתו
קרוב ביחיד, ואימתי הוא
קרוב ליחיד, בעשרה ימים
שבין ראש השנה ליום
הכיפורים, והיו בעשרת
הימים ויוגף ה' את נבל.
אמר רב כנגד ר' לגימות
שנתן נבל לעבדי דוד,
ובראש שנה כל באי עולם
עוברין לפני כבני מרון,
שנאמר היוצר יחד לבם
המבין אל כל מעשיהם,
הבא תרגימו כבני אימרא
(כבני אימורא) פ' כבני
כבשי העובדים על ידי
מנהג, אמר ר' יוחנן וכולן
נסקרין בסקירה אחת, פיר'
מביט, כל באי עולם מביט
להם בהבטה אחת ומבין
לכל מעשיהם, אמר רב נחמן
בר יצחק תניא להא דר'
יוחנן דתנן כל באי עולם
עוברין לפני כבני מרון,
שנאמר היוצר יחד לבם,
ופירוש היוצר רואה יחד
לבם של כל באי עולם,
מפני הצומות שיש בהן,

כאן קודם גזר דין, צפרק צתרא דנדה (דף ע: ושם) משני נמי
הכי והוא מלי לשנוי כדאמר לכו קצ"ה למלאכי השרת
צפ' מי שממו (צרכות דף כ:) ולא אשא פנים לישראל אני אמרתי
ואכלת ושצעת וצרכת והם דקדקו עד חית עד כנייה ומיהו פנים
אמת שאף לישראל אינו נושא פנים

אלא קודם גזר דין: **כאן** לאחר גזר דין הכא
מרבית ע"י קאתו, רבא חזירו של
אבי' לא היה כהן כדמוכח צפ'
הזכיר (חולין דף קלג), והכל רבא
חזירו של רב חסדא וכן משמע נמי
צפרק צתרא דמו"ק (דף כח, ושם)
לדמר כתי' צני ומוזני לא צוזתא
תלא מילתא דלן: דלפ"ה אי לאו מולא
מילתא דהא רבא ורב חסדא תרוייהו
לדיקים גמורים הוו מר מלי ואמי
מיטרא ומר מלי ואמי מיטרא רבא
חיה ארבעין שנין ורב חסדא חיה
תשעין ט' שנין ואמ' מנא ליה דמשום
מולא היה דלמא משום דרבה אמא
מודית עלי ו"ל דלפ"ה אי לאו מולא
הוא מגין עליו זכות תורה ואמ'
דהכל משמע דרבה לא היה לו זכות
של גמילות חסדים והא אמרינן
צפ' חלק (סנהדרין דף נח:) אמר ליה
אבי' לרבה מר הא תורה הא גמילות
חסדים ו"ל דמ"מ אבי' עסק טפי
מיינה: **על** ניסן מפני הפסח,
אזל על סיון מפני עזרת לא צריך
דעומר הדבר תלוי כדאמר' לעיל
(דף ו:) דמי רב שמעיה עזרת
פעמים חמשה פעמים ששה פעמים
שצעה: **ועל** אלו מפני ר"ה,
מודיעים מתי מתחיל אלו ועושין
ר"ה ציוס שלשים לאלול בגולה וגם
למחרתו כדמשמע צפ' דצי"ה (דף ה:)
וצפ' כלל מערצין (עירובין דף נט, ושם)
שהיו עושין שני ימים טובים של ר"ה
מספק דלמא עזרוה לאלול מ"מ
אס לא ידעו מתי מתחיל אלו לא
ידעו יום שלשים:

הואיל

מתין בני י"ח שנה באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי אמר להם שמא
ממשפחת עלי אתם דכתיב ביה וכול מרבית ביתך ימותו אנשים לכו
ועסקו בתורה וחיו הלכו ועסקו בתורה וחיו והיו קורין אותה משפחת
רבן יוחנן על שמו אמר רב שמואל בר אינאי משמיה דרב מנין לגזר
דין של צבור שאינו נחתם אינו נחתם והכתיב נחתם עונך לפני אלא
אע"ג שנחתם נקרא שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו והכתיב
דרשו ה' בהמצאו ה'תם ביחיד הכא בצבור ר"ה ליוה"כ ויהי כעשרת הימים
ב' אבוב אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ ויהי כעשרת הימים
ויגף ה' את נבל [י' ימים] מאי עבידתיהו אמר רב יהודה אמר רב כנגד
עשר לגימות שנתן נבל לעבדי דוד (אמר) רב נחמן אמר רבה בר
אבוב אלו י' ימים שבין ר"ה ליוה"כ: בר"ה כל באי העולם עוברין לפניו
כבני מרון: מאי כבני מרון הכא תרגימו כבני אמרנא ריש לקיש אמר
כמעלות בית א"ר (אמר) רב יהודה אמר שמואל כחילות של בית דוד
אמר רבב"ה א"ר יוחנן וכולן נסקרין בסקירה אחת אמר ר"ל בר יצחק אף אנן
נמי תנינא היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם מאי קאמר אילימא ה"ק
דברנהו לכולי עלמא ומיחד לבייהו כהרדי והא קא חזינו דלאו הכי
הוא אלא לאו הכי קאמר היוצר רואה יחד לבם ומבין אל כל מעשיהם:
מתני' על ששה חדשים השלוש יוצאין על ניסן מפני הפסח על
אב מפני התענית על אלול אדר מפני הפסח על אייר מפני פסח קטן: **גמ'** וליפקו נמי אתמוז וטבת
דאמר

דאמר

לגרדום. בית וועד שדנים בו נפשות להריגה: **וידיע** שיהיה
נמשכו על דבר אחד: זה ירד, מן המטה: זה ילול, מן הוועד:
הפלה שלימה. נמכוון: אביי ורבא מדנים עלי אלו כך שמעתי.
ובשמיטת חולין פרק הזכרוע (דף קלג).
ושמא אמו מבית עלי היתה, ויש
גורסין רבא ואביי ומפשי לה צרצה
צר נחמני: **ויחיד אימא**. מלי לו
דכתיב בהמלאו: **כנגד עשרה לגימות**.
עשרה עבדים שלה לו דוד כדמפרש
צקרא (ש"א כה) ונתן להם סעודה
אחת לפיכך נתנו לו עשרה ימים:
רב נחמן אמר אלו עשרה ימים כו'.
שהמנין לו הקצ"ה ששבו ולא שצ:
בר"ה כל באי עולם כו' כבני אמרנא.
ככצשים שמונין אותן לעשרן ויוצאין
זה אחר זה בפסח קטן שאין יכולין
ללכת כאחד: **כמעלות ציוס מרון.**
הדך קר ואלן שנים יכולין לילך
זה בזה עד שהמקם עמוק משני ידיו
הדך: ה"ר ורב יהודה אמר שמואל
כחילות של ציוס דוד והדר גרסינן
אמר רבא בר בר חנה כו' כחילות
של ציוס דוד. וכבני מרון כבני חילות
של מלך. מרון לשון מרות ואלוהים. וכן
היו מונין אותם יוצאים זה אחר זה
צלחתם למלחמה: **וכוונ נסקרין**
וכו' ואע"פ שעוברין זה אחר זה:
אף אן נמי סניא. דכולן נסקרים
צקקירה אחת מדנקיז תנא דידן
תלמודא למלתיה מהאי קרא היוצר
יחד לבם: **וגימיו מייחד יו הדדי.**
כלבו של זה כך לבו של זה: **הכי**
קאמר היוצר רואה יחד לבם.
ואקרא דלעיל מיינה קא מהדר השגח
אל כל יושבי הארץ היוצר אותם
השגח יחד את לבם: **מתני' על**
ששה חדשים שלשים יוצאים. שקדשו
צ"ד הדס ע"פ עדים כשראו את
החדש ומודיעים השלושין לגולה יוס
שקדשוהו אס ציוס שלשים וחדש
שעבר חסר או ציוס ל"א וחדש
שעבר מלא: **מפני הפסח**. והולכין
השלושין עד הפסח חוץ מן השבתות:
ועל אב מפני הפענית. והולכין
כל שמונת הימים חוץ מן השבת:
על אלו מפני ר"ה. מודיעים מתי
מתחיל אלו ועושין ר"ה ציוס שלשים
לאלול בגולה דרזו שנים אין אלו
מנוצרי ואע"פ שספק הוא צידם שאל
יעצרוה צ"ד אי אפשר לכן לדעת
ועל כרחן הולכין אחר רוב שנים
ואס לא ידעו מתי מתחיל אלו לא
ידעו יוס שלשים שלו: **ועל פשרי**
מפני פסח המועדות. לאחר
שקדשוהו צ"ד למשרי השלושין ויוצאין
ליוס הממחרת והולכין עד מקום
שיכולין להגיע עד החג ומודיעים
אס עיצרו צ"ד את אלו ואס לאו
כדי שלא יהא לבם נוקפן ציוה"כ
וסוכות: **פסח קטן**. פסח שני לטמא
ושהיה נדך רחוקה צראשון: **גמ'**
דאמר

כאן קודם גזר דין **כאן** לאחר גזר דין הכא
נמי ביחיד וגזר דין דייחיד תנאי היא
דתניא היה רבי מאיר אומר שנים שעלו
למטה וחוללין שוה וכן שנים שעלו לגרדום
לירדון ודינן שוה זה ירד וזה לא ירד זה ניצל
וזה לא ניצל מפני מה זה ירד וזה לא ירד
זה ניצל וזה לא ניצל זה התפלל ונענה וזה
התפלל ולא נענה מפני מה זה נענה וזה לא
נענה זה התפלל תפלה שלימה נענה וזה
לא התפלל תפלה שלימה לא נענה ר' אלעזר
אמר כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין
רבי יצחק אמר יפה צעקה לאדם בין
קודם גזר דין בין לאחר גזר דין וגזר דין
דעבור מי מיקרע והא כתוב אחד אומר
יכבסי מרעה לבך וכתבי' כי אם תכבסי
לפני מאי לאו כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר
דין לא אידי ואידי לאחר גזר דין ולא קשיא
כאן בגזר דין שיש עמו שבועה כאן בגזר
דין שאין עמו שבועה כדבר שמואל בר אמי
דאמר רב שמואל בר אמי ואמרי לה אמר
רב שמואל בר נחמני אמר רב יונתן מנין
לגזר דין שיש עמו שבועה שאינו נקרא שנאמר
[ולכן נשבועתי לבית עלי אם יתכפר
עון בית עלי בוכה ובמנחה אמר רבא
בתורה אביי אמר בוכה ומנחה אינו
מתכפר אבל מתכפר בתורה ובגמילות חסדים
ר"ה ואביי מרבית עלי קאתו רבה דעסק
בתורה חיה ארבעין שנין אביי דעסק בתורה
ובגמילות חסדים חיה שיתין שנין תנו רבנן
משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתיה
מתין בני י"ח שנה באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי אמר להם שמא
ממשפחת עלי אתם דכתיב ביה וכול מרבית ביתך ימותו אנשים לכו
ועסקו בתורה וחיו הלכו ועסקו בתורה וחיו והיו קורין אותה משפחת
רבן יוחנן על שמו אמר רב שמואל בר אינאי משמיה דרב מנין לגזר
דין של צבור שאינו נחתם אינו נחתם והכתיב נחתם עונך לפני אלא
אע"ג שנחתם נקרא שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו והכתיב
דרשו ה' בהמצאו ה'תם ביחיד הכא בצבור ר"ה ליוה"כ ויהי כעשרת הימים
ב' אבוב אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ ויהי כעשרת הימים
ויגף ה' את נבל [י' ימים] מאי עבידתיהו אמר רב יהודה אמר רב כנגד
עשר לגימות שנתן נבל לעבדי דוד (אמר) רב נחמן אמר רבה בר
אבוב אלו י' ימים שבין ר"ה ליוה"כ: בר"ה כל באי העולם עוברין לפניו
כבני מרון: מאי כבני מרון הכא תרגימו כבני אמרנא ריש לקיש אמר
כמעלות בית א"ר (אמר) רב יהודה אמר שמואל כחילות של בית דוד
אמר רבב"ה א"ר יוחנן וכולן נסקרין בסקירה אחת אמר ר"ל בר יצחק אף אנן
נמי תנינא היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם מאי קאמר אילימא ה"ק
דברנהו לכולי עלמא ומיחד לבייהו כהרדי והא קא חזינו דלאו הכי
הוא אלא לאו הכי קאמר היוצר רואה יחד לבם ומבין אל כל מעשיהם:
מתני' על ששה חדשים השלוש יוצאין על ניסן מפני הפסח על
אב מפני התענית על אלול אדר מפני הפסח על אייר מפני פסח קטן: **גמ'** וליפקו נמי אתמוז וטבת
דאמר

ומבין אל כל מעשיהם, ודן אותם כל אחד לפי מעשיו. **מתני'.** על ששה חדשים שלוחין יוצאין על ניסן מפני הפסח כול'. ואקשינן שלוחין נמי בתמוז ובטבת, דאמר

א) [לעיל טז, ג] ימות
קא, א) רבא צ"ל ביה
ע"י מוס' שבת כג: ד"ה
גורא וצדק ע: בתוס' ד"ה
טעם וכו' ויביתמ קא.
אחת על נסוק, ד) וגי'
ע"י רבא, ט) [מרוק כח,]
גורסין רבא ויביתמ קא.
למא מלת רבן, ו) ויביתמ
מט: קא, ח) [ויביתמ מט:
קא, ע"ש, ט) [ויביתמ
למא, ו) וגי' ע"י
חזון וכן צראש' וצד
אלפס וע"י סנהדרין לג:
ועירובין כג: ט) ר"מ
מ"ו, ו) [נלקט כח:]
ח) [נלקט כח:]
מוס' יביתמ קא, ד"ה
רבא ומוס' צומות כח,
ד"ה רבא,

תורה אור השלם

1. בפס' מרעה לבך וירושלם למען תשבועתי לבית עלי וכתבי' כי אם יתכפר עון בית עלי וכל מרבית ביתך ימותו אנשים
2. בי אם תכבסי בפתך ותרבי לך בריית נבחה עונך לפני נאם אדני' כי ירמיהו ב כב
3. ולכן נשבועתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי וכל מרבית ביתך ימותו אנשים
4. ואיש לא אכרית לך מעט מןהבית ולכלית את ענין קלאדיב את נפשך וכל מרבית ביתך ימותו אנשים
5. שמואל א ב לג
6. בי אם תכבסי בפתך ותרבי לך בריית נבחה עונך לפני נאם אדני' ירמיהו ב כב
7. ואיש לא אכרית לך מעט מןהבית ולכלית את ענין קלאדיב את נפשך וכל מרבית ביתך ימותו אנשים
8. ירמיהו ב כב
9. בי אם תכבסי בפתך ותרבי לך בריית נבחה עונך לפני נאם אדני' ירמיהו ב כב
10. ואיש לא אכרית לך מעט מןהבית ולכלית את ענין קלאדיב את נפשך וכל מרבית ביתך ימותו אנשים
11. ירמיהו ב כב
12. ואיש לא אכרית לך מעט מןהבית ולכלית את ענין קלאדיב את נפשך וכל מרבית ביתך ימותו אנשים
13. ירמיהו ב כב
14. ואיש לא אכרית לך מעט מןהבית ולכלית את ענין קלאדיב את נפשך וכל מרבית ביתך ימותו אנשים
15. ירמיהו ב כב
16. ואיש לא אכרית לך מעט מןהבית ולכלית את ענין קלאדיב את נפשך וכל מרבית ביתך ימותו אנשים
17. ירמיהו ב כב
18. ואיש לא אכרית לך מעט מןהבית ולכלית את ענין קלאדיב את נפשך וכל מרבית ביתך ימותו אנשים
19. ירמיהו ב כב
20. ואיש לא אכרית לך מעט מןהבית ולכלית את ענין קלאדיב את נפשך וכל מרבית ביתך ימותו אנשים

מוסף רש"י

לגרדום. ציון אחד הוא
ליון נפשות (ע"ז טו).
בהמצאו. משמע שאין
מלי כלל עת (יבמות קה).
כמעלות בית מרון.
זקופין מלח ומעלה קלה
ומהלכין בה צוה אחר זה
ולא שנים יחד (שד"ח כב).